

Grönstrukturutredning för **Bostäder vid Paternostergatan och Såggatan**

Sara Linder
Park- och naturförvaltningen
2022-01-28

Sammanfattning

Detaljplanerna syftar till att tillskapa bostäder och kontor vid Paternostergatan respektive vård- och omsorgsboende och trygghetsbostäder vid Såggatan. Detaljplanen vid Såggatan innebär ett intrång i Godhemsberget. Inom området är det brist på tillgänglig parkmark och stadsdelslekplats. Då planerna innebär en ökad befolkning i området bör lekplatsen i parker vid Paternostergatan förstärkas, det finns också potential i förstärkningsåtgärder i skogsområdet öster om Godhemsberget. Detaljplanen vid Såggatan behöver ta hänsyn till de sociotopvärden Godhemsberget har idag. Möjliga kompensationsåtgärder behöver också studeras liksom påverkan på fågelliv. Nedan sammanfattas utredningens förslag på strategi.

Vad finns och vad behövs?

Nyttja

- **Ny bostadsgård vid Paternostergatan**

Det råder brist på sociotopvärdet Mötesplats i området, bostadsgården kan fungera som komplement för detta liksom plats för småbarnslek.

- **Slottsskogen**

Slottsskogen tillgodoser de flesta behov för samspel och rekreation och är en stor tillgång i området. Parken ligger dock på för långt avstånd för att fylla de bostadsnära behoven.

Värna

- **Befintlig grönstruktur**

Naturmarken i området är delar av en större grönstruktur som behöver värnas.

- **Befintliga sociotopvärden för Godhemsberget**

Den planerade byggnationen kan komma att påverka bergets sociotopvärden, projektet bör utformas så att påverkan på berget minimeras.

Utveckla

- **Lekplats 96**

Lekplatsen är i behov av viss utveckling, en förstärkning av lekplatsen kan också kompensera för bristen på stadsdelslekplats.

- **Stig öster om Godhemsberget**

Området har potential att ge värde till fler om stigen rustas upp, möjligheter att tillföra sociotopvärden kan studeras.

Behov av ytterligare utredningar

- **Mer detaljerade utredningar av möjliga förstärkningsåtgärder**
- **Kompensationsåtgärder**
- **Påverkan på fågelliv**

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
Utredningens syfte	4
Utredningens innehåll	4
Övergripande grönstruktur	6
Platsens sammanhang	6
Stadsdelens grönstruktur	7
Offentlig friyta	7
Pågående planering	9
Planområdets grönstruktur	10
Parker, naturområden och lekplatser	10
Nåbarhetsanalys	13
Sammanfattning	14
Detaljplanens påverkan	15
Syfte och konsekvenser av detaljplanerna	15
Behov av kompensationsåtgärder	16
Behov av förstärkningsåtgärder	16
Förslag på strategi	18
Nyttja	18
Värna	18
Utveckla	19
Behov av ytterligare utredningar	21
Utveckling av lekplats 96	21
Utveckling av stig öster om Godhemsberget	21
Kompensationsåtgärder	21
Konsekvenser för fågelliv	21
Bilaga: Planeringsförutsättningar	22

Bakgrund

Utredningens syfte

Grönstrukturutredningen är en områdesspecifik utredning inom program eller planarbete. Syftet med utredningen är att så tidigt som möjligt i planeringsprocessen sammanställa befintliga värden, brister, behov och möjligheter kopplat till grönstrukturen och den tänkta förändringen i det aktuella området. Detta för att informationen ska kunna komma in i rätt skede och kunna hanteras inom ramen för planprocessen. Utredningen berör framförallt mark planlagd eller förvaltd som allmän plats park eller allmän plats natur.

Utgångspunkten i utredningen är de mål och strategier för grönstrukturen och dess värden som finns beskrivna i Grönstrategi för en tät och grön stad (2014), Park- naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019) och förslaget för ny översiktsplanen för Göteborg Stad.

Indikatorn för offentlig friyta från Stadsbyggnadskontorets verktyg *Indikatorer för gestaltad livsmiljö* är en annan utgångspunkt i analyserna. Grönstrukturutredningen ska:

- Beskriva grönstrukturens kvaliteter och brister inom det aktuella området utifrån Stadens eller förvaltningens mål och riktvärden i styrande dokument.
- Analysera hur föreslagen planering kan komma att påverka befintlig grönstruktur i det aktuella området.
- Ringa in om det finns behov att utveckla grönstrukturen – och om möjligt ange en strategi för detta – i det aktuella området för att Stadens eller förvaltningens mål ska uppnås.

Utredningens innehåll

I utredningen görs en beskrivning av grönstrukturens befintliga värden – både sociala och ekologiska – och dess roll i den gröna infrastrukturen. Fokus för analyserna i utredningen är dock de sociala värdena. Befintliga ekologiska värden beskrivs utifrån rådande kunskapsläge och där det finns särskilt behov av fördjupad kunskap beskrivs det.

I grönstrukturutredningen analyseras vidare **andelen offentlig friyta** i det aktuella området. Andel offentlig friyta är en indikator som mäter ett områdes kapacitet för förtätning på ett sätt som även ger förutsättningar för att bevara och utveckla ekologiska och sociala värden. Rekommendationen om minst 15% offentlig friyta är en inriktning för park- och naturförvaltningen och en av indikatorerna i stadsbyggnadskontorets verktyg för arbete med god gestaltad livsmiljö. Siffran används som utgångspunkt i analysen för friytetillgång.

För att säkerställa att park- och naturområden finns nära göteborgare och besökare finns riktvärden kopplat till bostadsnära park eller naturområde samt stadsdelspark. Dessa är beskrivna i Grönstrategin för Göteborg (2014) och i förslaget för ny översiktsplan. Hur väl riktvärdena uppnås i det aktuella området beskrivs i en **nåbarhetsanalys**. I analysen finns även en fördjupning som beskriver hur stor del av park- och naturområdena som är tillgängliga eller delvis tillgängliga för att ge en bild av dess användbarhet idag.

För att i planeringen lägga särskilt fokus på barnperspektivet finns Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser som sätter barnen i fokus. Med utgångspunkt i dess riktvärden görs en **analys av lekplatserna** i det aktuella området.

Förutom ovan nämnda analyser redogör grönstrukturutredningen även för behov och potential i **den sammanhängande grönstrukturen** genom åtgärder i det aktuella området. Det kan handla om vilka gröna eller blågröna stråk som är viktiga att värna eller kopplingar som det finns behov av att utveckla.

Med utgångspunkt i den befintliga situationen och analyserna bedöms planförslagets påverkan på grönstrukturen. Bedömningen mynnar (i de fall vi ser det möjligt att hantera det inom ramen för programmet/planen) i **förslag för strategi** för det aktuella området.

Läs mer om dokumenten och de riktvärden som är underlag för analyserna i bilagan sist i utredningen.

Övergripande grönstruktur

Nulägesbeskrivning

Parker och naturområden	Detaljplanegräns
Topografiska barriärer	Gröna kopplingar

Platsens sammanhang

Denna grönstrukturutredning analyserar förutsättningarna för att leva upp till stadens grönstrategi för två detaljplaner som upprättas vid Paternostergatan respektive Såggatan i stadsdelen Majorna. Planområdena är belägna cirka tre kilometer väster om Göteborgs centrum. Området är i gällande översiktsplan markerat som bebyggelseområde med grön- och rekreationsytor och är en del av mellanstaden. Området kring Paternostergatan-Såggatan består främst av bostadsbebyggelse i form av landshövdingarhus från 1930-talet samt flerbostadshus byggda på 1950-talet. Området är välförsörjt av kollektivtrafik, i närheten finns både idrottsområdet Majvallen och stadsparken Slottsskogen.

Stadsdelens grönstruktur

Landskapet är generellt kuperat och majoriteten av grönskan är beläget på höjder och i slänter med stort inslag av berg i dagen. Här finns flera mindre parker i kuperad mark och en hel del naturmark. I närheten finns också stadsparken Slottsskogen, en stor park med varierat landskap och flertalet målpunkter för hela staden. Kring planområdena utgörs grönskan främst av relativt unga ädellövträd, främst lönn, ek och alm. Här finns också ett rikt fågelliv.

Grönskan kring planområdena utgör ytterkanten av det stora grönområdet där Slottsskogen och Änggårdsbergen ingår som i förlängningen är den av Slottsskogen-Sandsjöbackakilen. Grönskan i området är sammankopplad genom smala övergångar som binder ihop grönstrukturen i stadsdelen. Lövskogsmiljöerna har på så sätt en viss funktion som kopplingslänk mellan större grönområden i stadsdelen, vilket ger miljöerna ett högre naturvärde då de fungerar som spridningskorridorer för växt- och djurliv.

Ställningstaganden gällande grönstruktur i ny översiktsplan

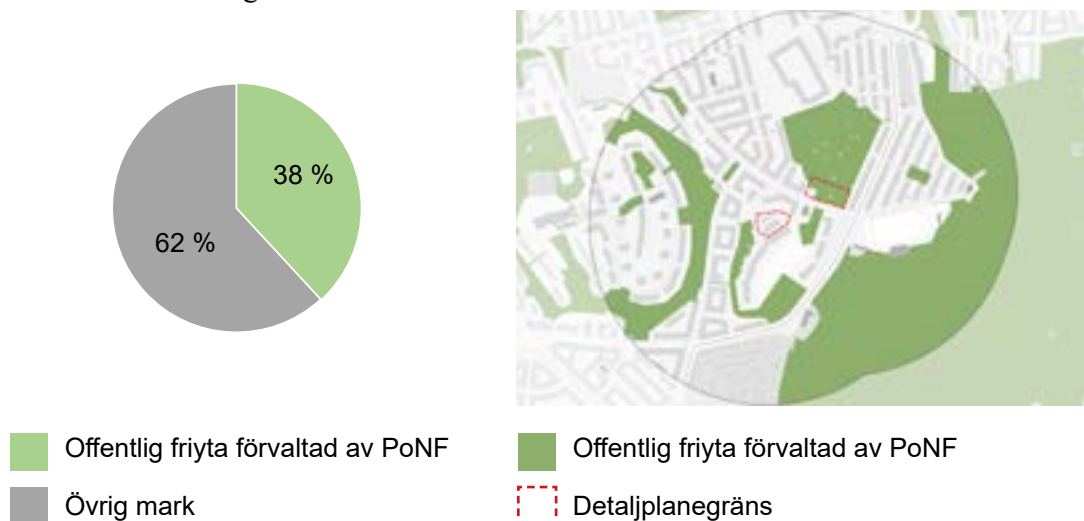
Enligt den nya översiktsplanen fördjupad för centrala Göteborg skrivs att parker och naturområden ska värnas, tillgängliggöras, utvecklas och tillskapas i områden där brist idag råder utifrån social- eller ekologisk funktion. Vidare skrivs att staden behöver säkerställa att inga parker, värdefulla naturområden eller blågröna stråk i Innerstaden minskas eller byggs bort.

Offentlig friyta

Rekommendationen om minst 15% offentlig friyta är en inriktning för park- och naturförvaltningen och en av indikatorerna i stadsbyggnadskontorets verktyg för arbete med god gestaltad livsmiljö. Analysen i grönstrukturutredningen görs på all offentlig friyta respektive offentlig friyta som är relativt tillgänglig. Detta för att ge en bild av den totala andelen yta respektive hur stor del av denna som är mer lätt att nyttja idag. Båda analyserna utgår som huvudregel från mark som förvaltas av park- och naturförvaltningen.

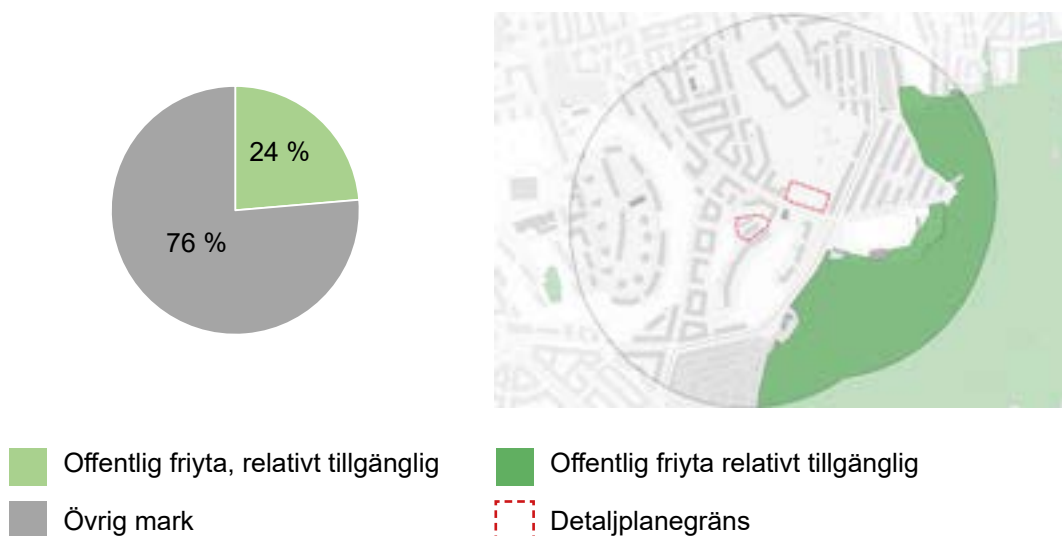
Offentlig friyta förvalttad av park- och naturförvaltningen

Kring planområdena finns en hel del grönska på kommunal mark. Räknat på all yta som förvalttas av park- och naturförvaltningen är andelen 38 procent, mycket beroende på närheten till Slottsskogen.

Offentlig friyta, relativt tillgänglig

Ett annat sätt att räkna på offentlig friyta är att enbart räkna med sådan mark som kan ses som relativt tillgänglig. I denna analys inkluderas därför de parker och naturområden som klassats som kategori 1 och 2, läs mer om kategoriindelningen på sida 22. Räknat på mer tillgänglig grön friyta är andelen i analysområdet 24 procent. Det är enbart Slottsskogen som faller under denna kategori, med andra ord finns ingen tillgänglig friyta väster om Ekedalsgatan. Även om Slottsskogen räknas till tillgänglighetskategori 2 är de delar av parken som ingår i analysområdet till stor del kuperade och otillgängliga vilket gör analysen något missvisande.

Pågående planering

På grund av brist på förskole- och skolplatser i Majorna är det många detaljplaner som inväntar startbesked. Pågående planer syns i kartan nedan.

Pågående planering

1. Detaljplan för idrottshall, bostäder m.m. vid Gröna Vallen. 85 bostäder, 260 kvm verksamhetsyta.
2. Ändring av del av detaljplan för föreningsändamål vid Majvallen. 800 kvm verksamhetsyta.

Planområdets grönstruktur

Nulägesbeskrivning

- Parker och natur kategori 3, områden med begränsade förutsättningar för fungera ur tillgänglighetssynpunkt.
- Parker och natur kategori 2, områden som i delar har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt men i andra delar är otillgängliga
- Detaljplanegräns
- Områdeslekplats
- Stig
- Gångväg
- Trappa

Parker, naturområden och lekplatser

Nedan beskrivs de parker, naturområden och lekplatser som finns i närheten av planområdena

Parken vid Paternostergatan

Parken är kuperad och har få plana ytor. Stor del av parken består av sluttande, trädbevuxen mark med en del berg i dagen. Mitt i parken finns en områdeslekplats (Lekplats 96) med vissa behov av utveckling. Här finns också ett särskilt skyddsvärt träd i form av en klibbal. Genom parken löper en nyligen upprustad gångväg med relativt stark lutning. Träden i parken är mestadels ädellövträd av blandad ålder från medelålder och nedåt. Det

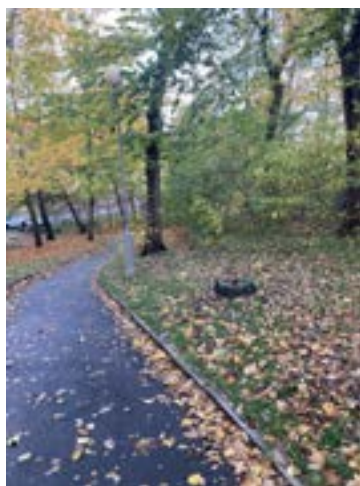
större grönområde som parken är en del av är en värdefull biotop för flera arter, bland annat ett intensivt fågelliv. I, för detaljplanerna, framtagna naturvärdesinventering (Pro Natura, november 2020) bedöms parken hysa naturvärden motsvarande klass 3 - område med påtagligt naturvärde. Området bedöms ha ett visst biotopvärde och artvärde genom förekomst av bland annat rödlistade fåglar och träd.

Parkens täta vegetation och placering gör den skuggig, vilket kan vara en välkommen tillgång under sommarhalvåret men skapar en mörk och fuktig miljö under vinterhalvåret. Parken har getts sociotopvärdet Lek, men kan också sägas ha ett varierat växt- och djurliv samt förutsättningar för sociotopvärdet Vila. Sociotopvärdena Mötesplats och Grön oas bör också kunna tillräknas en bostadsnära park, parken vid Paternostergatan saknar dock förutsättningar för detta, främst på grund av sin topografi och begränsade yta.

Sociotopvärden: Lek

Kuperad mark med berg i dagen

Gångväg genom parken

Områdeslekplats

Godhemsberget

Godhemsberget klassas som bostadsnära natur. Området består främst av kala, branta berghällar som bitvis är bevuxna med ljung samt lägre träd och buskar varav flera blommar och sätter eller bär frukt. Berget sluttar brant mot öst och väst, lite mindre brant mot norr och sluttningen är också mildare fram till Såggatan där berget är sprängt till en lodrät yta. Öst och väst om berget löper gångstigar i ett mindre kuperat, brantskogslandskap. Vanligt förekommande arter är ek och lönn men variationen är relativt stor. Här finns också ett intensivt fågelliv. Den utmanande terrängen gör att området inte är tillgängligt för alla.

I, för detaljplanerna, framtagna naturvärdesinventering (Pro Natura, november 2020) bedöms de mer tillgängliga delarna av området samt branterna hysa naturvärden motsvarande klass 3 - område med påtagligt naturvärde. Toppen av berget klassas som naturvärdesklass 4 - område med visst naturvärde.

Sociotopvärden: Grön oas, Naturupplevelse, Utblick och Vila.

Ljung och buskage på
Godhemsberget

Stig från Såggatan

Stig öster om
Godhemsberget

Sprängkant mot Såggatan

Utblick åt söder från Godhemsberget

Slottsskogen

Slottsskogen är en av stadens största, äldsta och mest populära stadsparker. Här finns ett flertal populära målpunkter såsom Plikta, Azaleadalen, djurparken och Säldammen. Parken erbjuder stora ytor för picknick och umgänge och flera promenadstråk och motionsleder med blandad karaktär. Parken huserar också flera kultur- och idrottsevenemang som lockar besökare från hela staden och landet. Slottsskogen tillsammans med Änggårdsbergen och Sandsjöbacka naturreservat utgör en grön kil som har stor betydelse på regional nivå för den gröna infrastrukturen.

Sociotopvärden: Bollspel, Blomning, Evenemang, Grön oas, Lek, Motion, Mötesplats, Naturupplevelse, Picknick, Promenad, Sällskapslek, Utblick och Vila.

Nåbarhetsanalys

Nedan beskrivs hur väl planområdena lever upp till grönstrategins mål om närhet till park, natur och lek.

Nåbarhet till park och naturområden

Enligt riktvärden i Grönstrategi för en tät och grön stad (2014) och förslag till ny översiktsplan för Göteborg ska alla stadens invånare ha maximalt 300 meters gångavstånd till en bostadsnära park eller naturområde som är minst 0,2 ha stort, utan att behöva korsa en större barriär. Likaså ska det finnas en större park eller naturområde med en variation av sociala funktioner och ekosystemtjänster inom 1000 meter från bostaden. Dessa stadsdelsparker ska vara minst 2 ha stora.

Båda planområdena har tillräcklig närhet till bostadsnära park eller natur samt till stadsdelspark. Dock saknas vissa sociotopvärden i de parker och naturområden som ligger närmst. Som beskrivit ovan saknar parken vid Paternostergatan sociotopvärdena Mötesplats och Grön oas, även Godhemsberget saknar sociotopvärdet Mötesplats. Både Godhemsberget och parken vid Paternostergatan klassas som tillgänglighetskategori 3, det vill säga områden med begränsade förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Kartan nedan visar nåbarhetsbrister till tillgänglig bostadsnära park- och naturområden.

Nåbarhet till lekplatser

Enligt park- och naturförvaltningens Riktlinje för lekplatser (2019) bör alla göteborgare ha tillgång till en mindre områdeslekplats inom 500 meters gångavstånd från bostaden utan att behöva korsa en större barriär. Likaså bör det finnas en större stadsdelslekplats inom 1000

meters gångavstånd från bostaden.

Nya bostäder vid Paternostergatan skulle ha god tillgång till områdeslekplats tack vare lekplatsen i parken. Dock är avståndet till närmsta stadsdelslekplats över 1000 meter vilket innebär en brist. Närmsta stadsdelslekplats finns vid Gröna vällen, cirka 1100 meter från planområdet vid Paternostergatan.

Avstånd till stadsdelslek

- 0 - 500 m
- 500 - 1000 m
- 1000 - 1500 m (brist)
- Mer än 1500 m (brist)
- Stadsdelslekplats

Sammanfattning

- Landskapet i den aktuella delen av Majorna är generellt kuperat och majoriteten av grönskan är beläget på höjder och i slänter med stort inslag av berg i dagen.
- Kring planområdena utgörs grönskan främst av relativt unga ädellövträd, främst lönn, ek och alm. Här finns också ett rikt fågelliv.
- Kring planområdena finns gott om grön offentlig friyta, en stor del av denna är dock starkt kuperad och räknas därför inte som tillgänglig. Enbart Slottsskogen räknas som delvis tillgänglig, ingen tillgänglig offentlig grönyta finns inom analysområdet väster om Ekedalsgatan.
- I väntan på att Staden utreder förutsättningar för att tillskapa mer kommunal service i området pågår få andra detaljplaner. Förvaltningen kan därför inte se någon risk för samlade effekter av flera planer. Detta kan dock förändras när fler detaljplaner startas upp.
- Planområdena har god närhet till bostadsnära park och natur samt stadspark/stadsdelspark. I närheten av planområdena finns den bostadsnära parken vid Paternostergatan och naturområdet Godhemsberget samt stadsparken Slottsskogen.
- De bostadsnära park- och naturområden som finns kring planområdena är generellt kuperade och saknar sociotopvärdet Mötesplats som hör bostadsnära park/natur till.
- Planområdena har tillräcklig närhet till lekplats genom områdeslekplatsen i parken vid Paternostergatan, dock är det för långt till närmsta stadsdelslekplats (över 1000 meter).

Detaljplanens påverkan

Syfte och konsekvenser av detaljplanerna

Nedan beskrivs syfte med detaljplanerna samt den påverkan de kan ha på grönstrukturen.

Detaljplan för bostäder vid Paternostergatan

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för nya bostäder vid Paternostergatan i form av två lamellhus innehållandes bostäder, kontor och parkeringsgarage. Mellan husen planeras en mindre bostadsgård. Fastigheten ägs av Familjebostäder och planen omfattar enbart egen fastighet. Inom och kring fastigheten finns flera ädellövträd som kan komma att påverkas av byggnationen. Planen innebär ett tillskott på cirka 85 bostäder vilket innebär ett tillskott i befolkningen i området vilket i sin tur sannolikt medför högre nyttjandegrad av lek- och grönytor i området. Den nya byggnationen kan också skapa mer liv vid Paternostergatan och bidra till ett mer attraktivt stadsrum. Planen innebär också ett tillskott på bostäder i område där det råder brist på stadsdelslekplats.

Detaljplan för bostäder vid Såggatan

Planens syfte är att möjliggöra för vård- och omsorgsboende samt trygghetsbostäder vid Såggatan. Marken utgörs idag av Godhemsbergets södra del där berget sprängts till en lodrät yta vid gatan och där buskage och mindre träd växer. En byggnation på denna del av Såggatan kan bidra till ett mer levande och tryggt stadsrum. I och med planen skulle en del av berget sprängas bort som i utförd NVI klassats som naturvärdesklass 3 och 4. Den tänka byggnationen hamnar framför berget och skymmer sikten av berget från söder. Beroende på hur hög den nya byggnationen blir försvinner också delar av utsikten åt söder från berget. En högre byggnad kan också påverka berget bakom genom skuggning vilket kan hämma insektsliv, reptiler och blommande växter. Byggnaden kan också komma att utgöra en barriär i den gröna länken mellan grönområdena söder om Såggatan och Godhemsberget. Öster om den tilltänka bygganden går en gångväg genom naturområdet som leder upp på berget och även bort till Ekedalsgatan och Dahlströmsgatan. Byggnationen hamnar väldigt när gångvägen som är relativt dold idag. Planen innebär ett tillskott på bostäder för äldre vilket troligtvis inte innebär någon större ökad efterfrågan på lekytor, annat än för besökare. Dock innebär planen sannolikt att områdes grönytor kommer nyttjas av fler.

Enligt den nya översiktsplanen fördjupad för centrala Göteborg skrivs att staden behöver säkerställa att inga parker, värdefulla naturområden eller blågröna stråk i Innerstaden minskas eller byggs bort. Den del av Godhemsberget som påverkas av byggnationen har klassats ha ett visst naturvärde respektive ett påtagligt naturvärde. Planförslaget kan således sägas gå emot inriktningen i den nya översiktsplanen. Detta behöver utredas inom planarbetet. Genom att anpassa byggnades storlek (bredd, djup och höjd) kan påverkan på beget minskas. Byggnaden bör inte överskriva bergets höjd och bör heller inte helt

bryta kontakten mellan Godhemsberget och Såggatan. Hur byggnationen påverkar spridningskorridorerna i området och hur den påverkar de påtagliga fågelliv som finns kring berget som beskrivs i naturvärdesinventeringen behöver studeras vidare.

Behov av kompensationsåtgärder

Inom ramen för detaljplanearbetena ska eventuella kompensationsåtgärder utredas. Genomförs detaljplanen vid Såggatan kommer flera värden behöva kompenseras när intrång i berget görs. Generellt ska träd som tas ned på allmän plats ersättas, det är positivt om även träd på kvartersmark ersätts. Ett uppväxt träd ska ersättas av tre nya träd för att kompensera för de ekosystemtjänster som ett större träd bidrar med jämfört med ett nyplanterat.

Behov av förstärkningsåtgärder

Den främsta konsekvensen av detaljplanerna är tillskott av boende och arbetsplatser, vilket ger upphov till ett större besöksstryck och förväntningar på omkringliggande grönytor. På så sätt är det fördelaktigt att detaljplanerna kan bidra med, för planernas storlek, rimliga förstärkande åtgärder utifrån det ökade trycket och förväntningarna. De största behoven inom området är tillgång till mer plan och tillgänglig parkyta samt tillgång till stadsdelslekplats.

Tillgängliggöra grönytor

Med tanke på områdets topografi är det svårt att tillgängliggöra parkmark i området utom att göra omfattande insatser som skulle ha stor påverkan på befintlig grönstruktur. Genom parken vid Paternostergatan går en gångväg som nyligen rustats upp, gångvägen har dock en stark lutning vilket är svårare att åtgärda. Stigen som går öster om Godhemsberget har många fina kvaliteter, denna skulle kunna tillgängliggöras för fler genom att exempelvis bredda den på vissa ställen, jämna ut underlaget samt ta bort hinder som finns längst stigen idag.

Utveckla möjligheter till lek

De tilltänka bostäderna vid Paternostergatan har över 1000 meter till närmsta stadsdelslekplats och når enbart en lekplats inom 500 meter. Genom att utveckla lekplatsen i parken vid Paternostergatan skulle denna brist kompensera för något. Lekplatsen är relativt liten och saknar förutsättningar att helt utvecklas till en stadsdelslekplats. Enligt park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser bör stadsdelslekplatser ligga nära kollektivtrafik och i anslutning till grönytor som kan erbjuda mer flexibel lek. Med tanke på lekplatsen vid Paternostergatans placering som är relativt långt från kollektivtrafik (drygt 500 meter), något otillgängliga placering och begränsade yta är den inte lämplig att utveckla till en stadsdelslekplats. Dock bör det utredas vilken utveckling av lekplatsen som kan rymmas inom parken för att tillskapa fler lekvärden och skapa en mer upplevelserik lekmiljö. Detta kan på så sätt någorlunda milda bristen på stadsdelslek.

Utveckla sociotopvärdet Mötesplats

Tillgång till sociotopvärdets Mötesplats saknas inom 300 meter från tillkommande bostäder. För att kunna tillgodoräkna sig sociotopvärdet behöver ett park- eller naturområde vara minst 45 meter brett, innehålla sitt platser, ha goda solförhållanden samt omfatta en plan och öppen yta. Då park- och naturområdena är kuperade i området kan det vara svårt att hitta lämpliga platser för att helt hitta optimala förhållanden för mötesplatser. Här kan dock bostadsgården fungera som ett komplement och möjligheter att inrymma plats för möten öster om Godehemsberget bör studeras.

Vad behövs?

- Förbättrade förutsättningar för lek i området
- Tillskapa platser för möten mellan människor
- Förbättrad tillgänglighet i området

Förslag på strategi

För att skapa en hälsosam och attraktiv miljö i området förslår förvaltningen att vissa åtgärder vidtas. De presenteras nedan genom rubrikerna Nyttja, Värna och Utveckla.

Nyttja

- **Ny bostadsgård vi Paternostergatan**

Enligt grönstrategin ska bostäder ha maximalt 300 meter till grönområde dit sociotopvärdet Mötesplats kan tillräknas. Detta saknas i området, det saknas också tydliga förutsättningar för att tillskapa en ordentlig mötesplats i området. På så sätt är det viktigt att bostadsgården kan fylla den funktionen för de boende. Bostadsgården bör erbjuda plats för umgänge och möten med gott mikroklimat. Bostadsgården bör också erbjuda möjligheter till småbarnslek som kan fungera som ett komplement till lekplats 96.

- **Slottsskogen**

Planområdenas närhet till Slottsskogen är en stor tillgång. Slottsskogens storlek och innehåll tillgodoser de flesta behov för samspel och rekreation. Dock ligger parken på för långt avstånd för att kunna fylla de bostadsnära behoven.

Värna

- **Befintlig grönstruktur**

Inom och kring planområdena finns en hel del naturmark som dels är delar en större grönstruktur och dels klassas som naturvärdesobjekt enligt framtagna naturvärdesinventering. Det är viktigt att bevara så stor del av grönskan som möjligt för att inte minska biologisk mångfald och ekosystemtjänster i området. Den tillkommande bebyggelsen bör utformas så att den inte bryter viktiga gröna kopplingar och spridningsvägar. Byggnadernas storlek (bredd, djup och höjd) bör anpassas för att mildra effekten på viktiga naturvärden och fågelliv.

- **Befintliga sociotopvärden för Godhemsberget**

Godhemsberget har bedömts ha flera sociotopvärden; Grön oas, Naturupplevelse, Utblick och Vila. Den planerade byggnationen kan komma att påverka bergets sociotopvärden, projektet bör utformas så att påverkan på berget minimeras. En risk är att värdet Utblick påverkas beroende på den nya byggnadens höjd. Godhemsberget erbjuder idag en fantastisk utblick åt alla väderstreck vilket bör värnas och byggnadens höjd bör begränsas så att den inte överstiger berget.

Utveckla

- **Lekplats 96**

Lekplatsen är den närmsta lekplatsen till planområdena och det finns få alternativ i närheten. Boende i området når enbart denna lekplats inom 500 meter. Lekplatsen används av boende i området men är i behov av viss utveckling för att klara ett högre besöksstryck. Det råder även brist på stadsdelslekplats i området varför en kvalitetshöjning av lekplatsen skulle kunna fungera som komplement för detta. En utveckling skulle kunna innebära ny belysning och tillskott eller ersättning av vissa lekredskap som kan tillföra fler upplevelsevärden. Även trappan som förbinder Godhemsgatan med Paternostergatan är i behov av anpassning.

- **Stig öster om Godhemsberget**

Stigen som löper vid sidan av Godhemsberget har många fina kvaliteter, stigen löper genom ett lövskogslandskap som kontrasterar den omgivande stadsmiljön på ett värdefullt sätt. Stigen är idag otillgänglig, den är smal med flera hinder såsom stenar och ojämnt underlag. Genom att jämna ut stigen och ge fler möjlighet att använda den kan området komma till gagn för fler. Att tillgängliggöra stigen är särskilt viktigt med tanke på inriktningen på byggnationen vid Såggatan som vänder sig till en äldre befolkning. Området kan också bli en stor tillgång för personalen på vård- och omsorgsboendet. Möjligheterna att tillföra fler sociotopvärden till området, såsom Mötesplats bör också studeras. Stigen har idag en anonym entré från Såggatan, genom att synliggöra stigen mer från gatan kan fler människor hitta hit.

Föreslagna strategier

- Utveckling av lekplats
- Upprustning av trappa
- Utveckling av entré

- Utveckling av stig, utveckling av sociotopvärden
- Grön koppling som bör värnas

Behov av ytterligare utredningar

Utveckling av lekplats 96

Vad en upprustning av lekplatsen skulle innebära och vilka kostnader det medför behöver utredas vidare.

Utveckling av stig öster om Godhemsberget

Hur en mer tillgänglig stig kan utformas behöver utredas och kostnadsbedömas, liksom möjligheter att tillföra fler sociotopvärden längs stigen genom exempelvis sittplatser.

Kompensationsåtgärder

Hur de värden som går förlorade i och med planarbetena kan kompenseras behöver utredas vidare.

Konsekvenser för fågelliv

I naturvärdesinventeringen beskrivs ett intensivt fågelliv vid Godhemsberget liksom vid parken vid Paternostergatan. Vilka konsekvenser byggnationen vid Såggatan har för fågellivet på platsen bör utredas vidare. Frågan berörs något i framtiden naturvärdesinventering men behöver studeras mer ingående genom att inventera häckfåglar.

Bilaga: Planeringsförutsättningar

Grönstrategi för en tät och grön stad

Grönstrategi för en tät och grön stad är en målbild för hur en önskvärd grönstruktur i Göteborg kan se ut och fungera. Grönstrategin beskriver och sätter minsta mått på olika typer av gröna friytor, och klargör att alla boende och arbetande i Göteborg ska ha tillgång till parkmark inom 300 m från bostaden eller arbetsplatsen. Grönstrategin är ett planeringsdokument som ska ligga till grund för all planering i Göteborg.

Grönstrategins olika park- och naturtyper:

Typ av område	Närhet till bostad utan barriär	Storlek	Kvaliteter
Bostadsnära parker och naturområde Litet grönområde som används främst av boende och verksamma i omgivande kvarter	300 meter från bostad Inte korsar trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 0,2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadsdelspark Park som främst besöks av de som bor i den omgivande stadsdelen	1 kilometer från bostad, 15 minuters promenad Inte korsar trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats, Picknick, Sällskapslek, Promenad, Lek Variation i karaktär mellan närliggande stadsdelsparker Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadspark Mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Variation mellan olika stadsparkar Rikt växt- och djurliv
Större natur- och rekreationsområde Stort naturområde med ett flertal biologiska och rekreativa värden	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Rikt växt- och djurliv

Källa: Grönstrategi för en tät och grön stad, park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad (2014)

Sociotopvärden

Sociotopvärden är ett sätt att beskriva kvaliteter på en plats, och vilka förutsättningar en park måste ha för att kunna inhysa en viss funktion. Sociotopvärden används som ett planeringsverktyg med syfte att skapa mångfunktionella parker och naturområden av hög kvalitet.

Stadens grönsstruktur ska ha förutsättningar för att inhysa olika sociotopvärden. I följande tabell redovisas de sociotopvärden som ska finnas i en bostadsnära park respektive en stadsdelspark, och vilka fysiska förutsättningar detta kräver:

	Kvaliteter (sociotopvärden)	Förutsättningar
BOSTADSNÄRA PARK Inom max 300 meter från bostad	Vila - Lugn och ro - Avkoppling - Hämta kraft	Större delen av parkytan understiger ljudnivå på 50 db
	Mötesplats* - Folkliv - Umgås - Titta på människor - Ha möten	- Parken behöver vara minst 45 m bred - Innehålla sittplatser - Minst hälften av parkytan är solbelyst kl 12 vid vårdagsjämning - Plan, öppen yta
	Grön oas - Lummighet och/eller omslutande rumslighet - Kontrast mot omgivningen	- Huvudsakligen vegetationstäckt mark - Parken behöver vara minst 45 m bred
	Varierat växt- och djurliv Många arter av växter och djur	Variation av livsmiljöer både övergripande livsmiljöer, t.ex. lövskog, och ett småskaligare livsmiljöer, exempelvis grova träd med bohål. (Ett varierat växt- och djurliv kallas också en stor biologisk mångfald.)
STADSDELSPARK Inom max 1 kilometer från bostad	Picknick - Picknick - Grilla - Utflykt med fika	- Attraktiv plats - Tillgängliga sittplatser
	Sällskapslek - Boule - Kubb - Brännboll	- Parken behöver vara minst 45 m bred - Plan, öppen yta klippt gräs
	Promenad - Promenera - Vandra - Strosa	- Underlag, tillgänglighet, variation? - Minsta mått sammanhängande stråk 500 m - Möjlighet till vila - sittplatser - God orienterbarhet
	Lek - Lekplats och/eller fri lek - Till exempel; kojbygge åka lådbil, åka pulka, klättra, cykla, vattenlek	- Tillrättalagd lek i form av lekredskap och/eller ej tillrättalagd lek i form av annat än lekredskap - Plan yta och/eller ojämn terräng

Källa: Stadsdelsvis Grönplan för Lundby, park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad (2018)

Tillgänglig park och natur

Utöver fysisk närhet påverkas människors tillgång till park och natur av hur tillgängliga områdena är. Olika grupper av människor har olika behov och det är därför viktigt att planera för alla människors olika förutsättningar. Enligt Grönstrategins delstrategi 4.4.2 bör Göteborgs parker och naturområden i möjligaste mån vara tillgängliga och användbara för alla, där topografi är en viktig aspekt att ta hänsyn till.

Stadens grönområden har klassificerats i fyra olika kategorier utifrån deras förutsättningar att rymma parkkvaliteter med avseende på tillgänglighet, både vad gäller angöring och vad gäller krav på relativt plana ytor för vistelsekvaliteter.

Kategori 1

Områden där i stort sätt hela ytan har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Större delen av ytan, minst 0,2 hektar, utgörs av en relativt plan yta. Ytor i denna kategorin är oftast renodlade parkmiljöer, men kan skötas mer eller mindre intensivt.

Kategori 2

Områden som i delar har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt men i andra delar är otillgängliga. Minst 0,2 hektar av ytan utgörs av en relativt plan yta. Dessa ytor är ofta hybrider mellan park- och naturmiljöer.

Kategori 3

Områden med begränsade förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Mindre delar bedöms kunna tillgängliggöras men detta kräver generellt större insatser. Ytor i denna kategorin är generellt kuperade naturmarksområden eller extensivt skött parkmark med svår topografi. Notera att dessa områden kan ha stora rekreativa värden för dem som har möjlighet att nyttja dem.

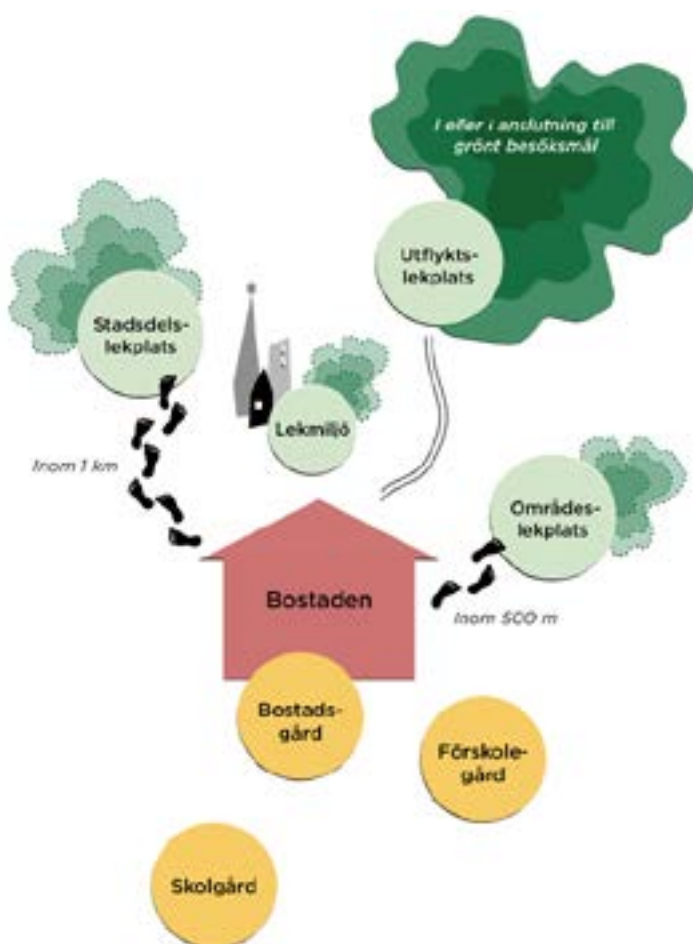
Kategori 4

Områden som bedöms sakna förutsättningar att tillgängliggöras för allmänheten. Ytor i denna kategori är ofta kraftigt kuperade naturmarksområden. Notera att dessa områden kan ha stora rekreativa värden för dem som har möjlighet att nyttja dem.

Riktlinje för lekplatser

Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser ska ge vägledning för hur förvaltningen ska planera, sköta, förvalta och utveckla stadens lekplatser. Fem principer har tagits fram och ska ligga till grund för arbete med allmänna lekplatser och andra lekmiljöer. För att skapa en lekvänlig stad ska stadens lekplatser vara: nära; för alla; utvecklande och stimulerande; säkra samt hållbara.

Den allmänna lekplatsen är en viktig oas för barn och fyller en betydelsefull funktion som offentligt rum och mötesplats i staden. Alla i Göteborg ska ha nära till utomhuslek, framförallt genom allmänna lekplatser men också genom andra lekmiljöer.

Områdeslekplats

- Lekplats riktad främst till mindre barn.
- Bör finnas inom 500 meters promenad från bostaden utan att passera större barriär.
- Bör placeras i anslutning till park- eller naturmark för att skapa förutsättningar för leken att fortsätta in till naturen. Det är dock viktigt att lekplatsen endast upplevs vara en del av parken och att säkra sociotopvårderna som gäller för aktuell kategori av park.

Stadsdelslekplats

- Större lekplatser som besöks av de som bor i hela stadsdelen och är samlingsplats för alla åldrar.
- Bör finnas inom 1 km från bostad.
- Bör ligga i anslutning till park- eller naturmark, framförallt till stads- eller stadsdelsparker för att skapa förutsättningar för leken att fortsätta in till naturen.

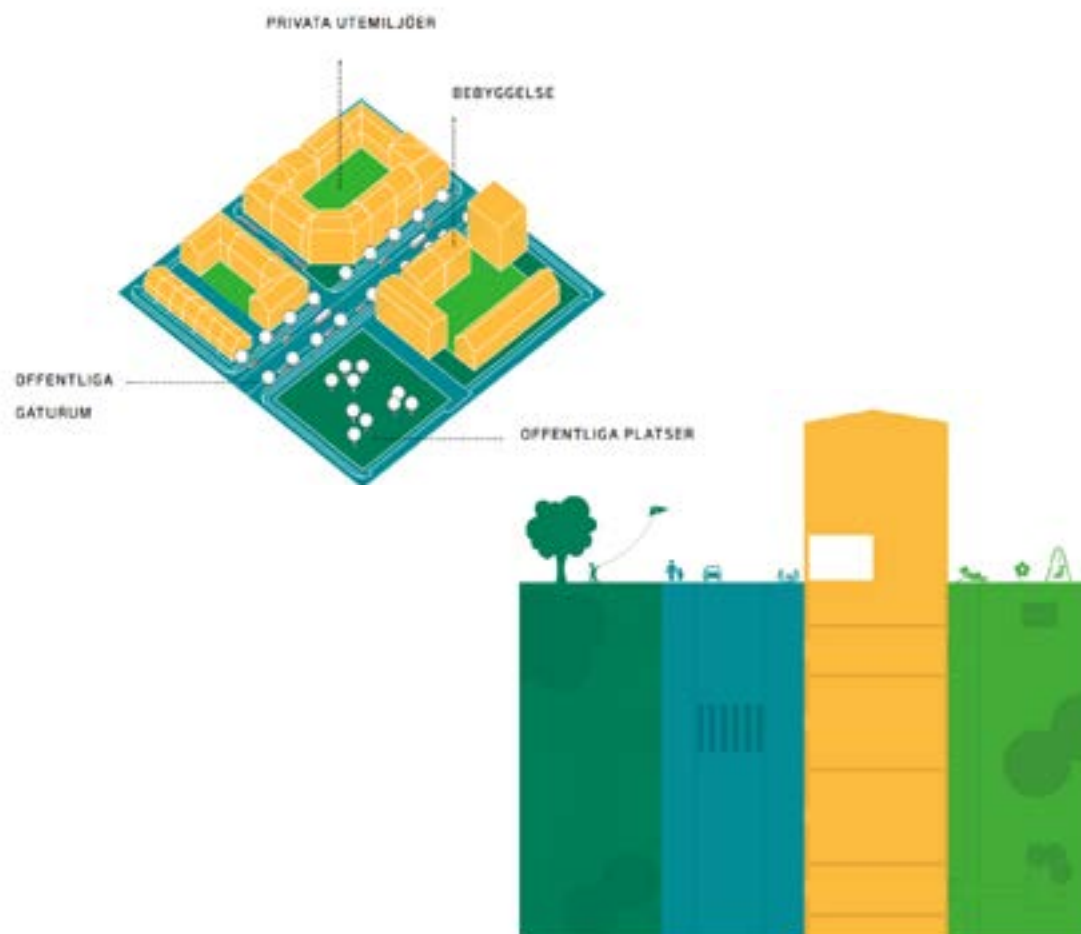
Utflyktslekplats

- Stora lekplatser som är unika, generationsövergripande och strategiskt belägna lek- och mötesplatser som är värda att ta sig till från hela staden.
- Ska placeras väl spridda över hela staden.
- Ska vara lättillgängliga genom närhet till god kollektivtrafik och lätt att hitta till och från via trygga och tillgängliga gångvägar.

Offentlig friyta

I rapporten Mäta stad (Ståhle et al, 2016) beskrivs att: *”En stad behöver offentliga platser för grundläggande samhällsändamål som social integration, allmänna möten, platsidentitet, rekreation, naturupplevelser samt barns lek och utveckling. Dessa funktioner kan inte lösas på privat mark utan representerar allmänna värden som bara kan skapas i det offentliga rummet. Offentliga platser är till exempel torg, parker och naturområden. Dessa platser är i olika grad ytkrävande och i planeringen behöver mark avsättas.”*

FN:s organ för boende och stadsbyggnadsfrågor, UN Habitat har studerat frågan och kommit fram till en rekommendation om minst 15% offentliga platser för att tillgodose behovet av torg, parker och naturområden. Rekommendationen är ett underlag till rapporten Mäta stad, till stadsbyggnadskontorets arbete med indikatorer för gestaltad livsmiljö och för park- och naturförvaltningens beslut om att de offentliga friytorna i fortsatt förtätning av staden bör utgöra minst 15% av den totala markytan.

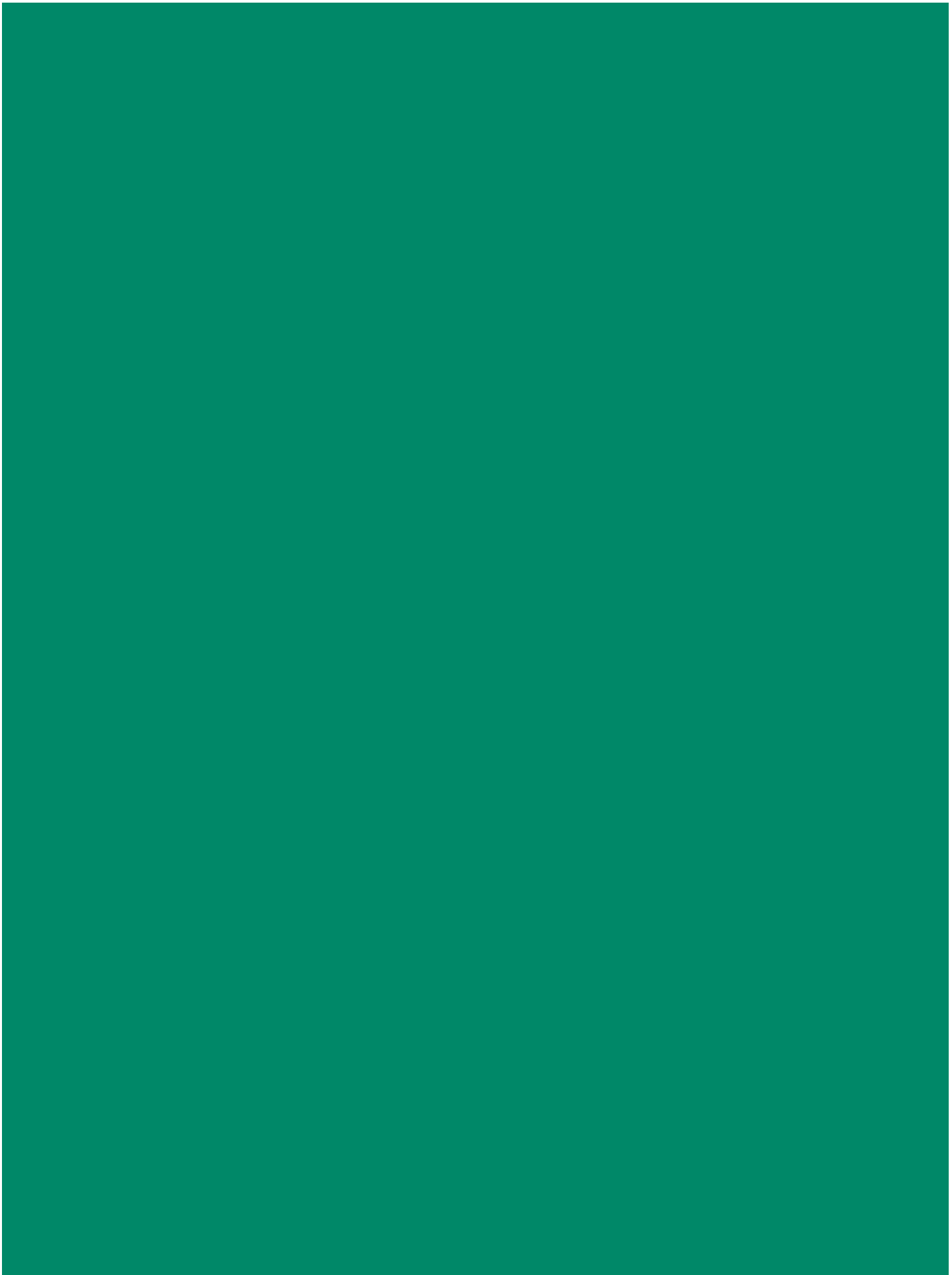

Stadens byggstenar - offentliga platser, gaturum, privata utemiljöer och bebyggelse. *Mäta Stad 2016*

Läs mer

Följande planeringsunderlag ligger till grund för grönstrukturutredningen:

- Grönstrategi för en tät och grön stad (2014)
- Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019)
- Ståhle et al. (2016). *Mäta stad - en guide till forskningsdriven stadsbyggnad*. Stockholm: Spacescape.

Göteborgs
Stad